1940 ий
19
СЕНТЯБРЬ
№ 84 (697)
Акше 5 ыр.

10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

ŸРВЕЗЕ КОММУНИСТ

ВЛКСМ Маробком ден Йошкар-Ола Горком орган

У КОМСОМОЛЬСКИЙ РУКОВОДИТЕЛЬ-ШАМЫЧЫМ МОШТЕН ВОСПИТАТЛАШ

Первичный комсомольский организацийлаште отчетно-сайлымаш погынымаш-шамыч пытеныт. Тиде кечылаште мемнан республикысе районный конференций-шамычат шке пашаштым пытарат. Комсомольский организацийлаште отчетно-сайлымаш погынымаш шамыч утларак кӱкшӧ идейно-политический уровенеш эртеныт. Комсомолец-шамыч тошто комсомольский руководитель-шамычын пашаштым чот критиковатлат да у комсомольский руководитель-шамычлан практический пашам ончыктат.

Тений руководящий комсомольский пашашке ятырже угыч самырык комсомолец да комсомолка-шамыч сайлалтыныт. Теве Пектубаевский районный конференцийыште райкомолын составышке 27 самырык комсомолец шамыч сайлалтыныт. Нунын кокла гыч ятырже руководящий комсомольский пашашке але первый гана сайлалтыныт. Нунын але паша опытышт кугуак огыл. Сандене у комсомольский руководитель-шамычым моштен воспитатлыман, кече еда нуным паша ышташ туныктыман. Кадрым воспитатлыме шотышто большевик-шамыч партийын XVIII с'ездыште Сталин йолташ пешак раш каласен. Тудо ойлен: **„Кадр шамычым заботливо кушташ, кажне кушшо пашаенлан кӱшкӧ кӱзашыже полшаш, тыгай пашаен-шамыч денет чытен „возитлашлан" жапым чаманаш огыл да нунын кушмашыштым писемдаш".** Мемнан — комсомольский руководитель-шамычлан — Сталин йолташын гениальный указанийжым ик минутланат мондаш огеш лий.

Южгынам тыгай случаят лиеда: кадрым руководящий пашашке выдвигатлатат, тудым туныкташ огыт тыршe, пашаште практический полышым огыт пу. Икмыняр жап эртымек, тудым вурсаш тӱҥалыт, „пашам ыштен от мошто" маныт. Тиде пешак кугу йоҥглыш. Вет кадрым выдвигатлыме мӧҥгӧ кушкашыже полшаш, пашаштыже практический полышым пуаш кӱлеш.

У комсомольский руководитель-шамычым моштен воспитатлыме дене пырля ончыкылык задача нергенат мондыман огыл. Кызыт комсомольский руководитель-шамыч ончылно пешак кугу задача-шамыч шогат. Отчетно-сайлымаш погынымашлаште комсомолец-шамычын шындыме задачыштым илышыш пуртен шогаш, комсомолец-шамыч да несоюзный молодежь коклаште политико-воспитательный пашам саемдаш, партий историйжым кече еда келгын изучатлаш.

Мутат уке, у комсомольский руководитель-шамыч вине задача-шамычым тӱрыс шуктышаш верч большевистски кучедалаш тӱҥалыт.

Оршанский районысо комсомолын V-ше конференцийжын обший видше.
Фото М. Чуршуковын.

Пашам уло кумылжо дене ышта

М. Чижов йолташ „Поланур" колхозышто (Йошкар-Олинский район) ятыр ий годсек стахановец-шамычын радамыште. Ынде тудо кумышо ий колхоз складым орола. Шке пашажым уло кумылжо дене йӧратен ышта. Сай пашажлан ик гана веле огыл колхоз правлений тудым окса дене премироватлен.

Уборка жапыште моло колхозник дене пырля, кече шичмеш пасу пашам ыштен. Тыштат тудо кечаш паша нормым 300—350 процентлан темен.

М. Чижов йолташ общественный пашаштат активно участвоватла. Избирательный кампаний жапыште окружной комиссийыште председательлан ыштен.

Ятыр гана районный да республиканский колхозный олимпиадылаште участвоватлен, сайын выступатлымыжлан примироватлалтын.

Арс. Ешметов.

Кылмаш куралмаште жапым шуйыман огыл

„Изи Какшан" колхоз (Йошкар-Олинский район) кылмаш куралмашын значенийжым умлен налын да тиде пашашке кызыт кугу вниманийым ойырен. Колхоз чылаже 50 гектарым кылмаш куралын.

Но туге гынат, южо колхоз-шамыч тиде шотышто вниманийым шагал ойыреныт. Теве „Пиштер" ден „Павловский" колхоз-шамыч (Павловский сельсовет) кылмаш куралмаште почеш шӱдырнат. „Пиштер" колхоз 25 гектарым, „Павловский" колхоз 37 гектарым веле куралыныт.

Кылмаш куралмаште жапым шуйыман огыл. Тиде пашашке чыла вийым мобилизоватлен, кылмаш ситышын курал кодыман.

Т. Миклай.

Подсочник-шамыч нормым утыж дене темат

Калинин лӱмеш колхозын (Моркинский район) подсочникше-шамыч А. Сергеева, З. Смирнова 40 килограмм пӱнчӧ кишым погымо олмеш, кече еда 60—70 килограммым погат. Нунын паша качествыштат сай. Тыгак кишым шупшыктышо П. Петров, В. Бондарев да С. Смирнов йолташ-шамыч кечаш паша норым 200 процентлан темат.

Подсочник-шамыч каныме жапыштымат культурно эртарат. Эреак газетым, журналым лудыт. Патефон, гармонят уло. **Сергей Эчан.**

Кынем кӱрыт

Йошкар-Олинский район Павловский сельсоветысе ончыл колхоз-шамыч кынем кӱраш тӱҥалыныт. „Севькан" колхоз кынем кӱраш 15 сентябрьыште тӱҥалын. Первый кечыште 1,25 гектар площадь кынем кӱрмӧ.

Тыгак „Шемер вий", „Какшан" колхоз-шамычат кынем кӱраш чот пижыныт. **В. Маке.**

Марийский АССР чодра Промышленость Калык Комиссариатым образоватлымаш

Москва, 17 сентябрь. РСФСР Верховный Совет Президиум тений 17 сентябрьыште Марийский АССР чодра Промышленность Калык Комиссариат образоватлымашым пеҥгыдемден. (ТАСС).

Кумышо Пятилетка (кокымшо ий выпуск) заемын кокымшо тиражше

23—24 сентябрьыште Орджоникидзевский край, Ворошиловск олаш Кумышо Пятилетка (кокымшо ий выпуск) заемын кокымшо тиражше лиеш.

Тиражыште 138.720.400 теҥге суммылан 888 тӱжем выигрыш лиеш, тиде шотышто: 3000 теҥге гыч 74 выигрыш, 1000 теҥге гыч 370 выигрыш, 500 теҥге гыч 3.700 выигрыш, 200 теҥге гыч 74 тӱжем выигрыш да 150 теҥге гыч 809.856 выигрыш. (ТАСС).

ВЛКСМ XVI Марийский Областной конференцийын делегатше-шамычлан

ВЛКСМ XVI-шо Марийский Областной конференций тений 26 сентябрьыште 6 шагат кастене Марийский АССР Верховный Советын заседаний залешыже почылтеш.

Конференцийын ончышаш пашаже:

1. ВЛКСМ Областной Комитетын отчетшо.
2. Ревизионный Комиссийын отчетшо.
3. ВЛКСМ Областной комитетым сайлымаш.
4. Ревизионный комиссийым сайлымаш.

Делегат-шамычым регистрироватлымаш кажне кечын 9 шагат эр гыч 11 шагат йӱд марте ВЛКСМ Обком кабинетыште (комнат №—56, телефон №—27) эртаралтеш. **ВЛКСМ Обком.**

СОВЕТСКИЙ СОЮЗЫШТО

● 15 сентябрьыште Москва оласе „Динамо" стадионышто „Славия" клубысо болгарский футболист-шамыч ден „Спартак" обществын футболист-шамыч коклаште интересный международный футбольный матч лийын. Модмаште „Спартак" команда 4:0 счет дене модын налын.

● Кишеневеш кугуен-шамычлан тунемашышт 6 начальный, неполный средний да средний школым почмо. Тыгак неграмотность ден малограмотностьым пытарашлан посна школа-шамыч почылтыт.

● Киев гыч Аккерманский портыш „Молоков" ден „Ляпидевский" первый товаро-пассажирский пароход-шамыч толыныт. Нуно Аккерман — Бендеры линий дене курсироватлаш тӱҥалыт.

● Киргизийын чодралаштыже грецкий пӱкшым, фасташкым, миндальым погымаш тӱҥалын. Тиде ийыште 1.000 тонн пӱкшым да 140 томн фасташка ден миндальым погат.

● Горьковский область Дзержинск оласе теплоэлектроцентральын кокымшо турбинжым монтажировален пытарыме. Турбина токым пуэн.

● Тошто Валаамский монастырь гыч Ленинградыш шергакан библиотекым кондымо 8 тӱжем том книга коклаште Алексей Романов, Петр I годсо издаиий-шамыч улыт.

● Осоавиахимын кавалерийский школыжо Кирсановский районысо (Тамбовский область) призывник-шамыч кокла гыч 68 ворошиловский всадникым ямдылен. Нуно чыланат Йошкар Армийын кавалерийский частьлашкыже колташ призывной комиссий деч йодыт.

● Средне-Чирчикский районысо (Узбекистан) „20 лет Октября" ден „Полярная звезда" колхозын рисовый пасулаштыже зеркальный карпым кучаш тӱҥалыныт. 610 гектар рисовый пасулаште Ташкентский областьысе колхозник-шамыч 3 тӱжем пуд утла колым кучаш тӱҥалыт.

КРИТИКА ДЕН САМОКРИТИКЫМ КУМДАН ШАРЕН, КОМСОМОЛЫН РАЙОННЫЙ КОНФЕРЕНЦИЙЖЕ-ШАМЫЧЫМ БОЛЬШЕВИСТСКИ ЭРТАРЕНА

Райкомолын пашажым чот критиковатлышт

Кужэнер. (Телефон дене). 15—16 сентябрьыште комсомолын V-ше районный конференцийже эртыш. Тиде конференций IV-ше конференций деч кугу активность дене эртен. ВЛКСМ райком секретарь А. Солдатов йолташын отчетшо почеш прениятыште 86 делегат гыч 26 делегатше выступатленыт.

Отчетный периодышто комсомольский организаций 695 еҥлан кушкын. 37 у первичный комсомольский организацийым организоватлыме. 58 комсомолецым ВКП(б) членыш кандидатлан пумо да 101 еҥым руководящий пашашке выдвигатлыме. Комсомолец-шамыч производствышто инициативым ончыктен шогеныт.

Но туге гынат, организацийын пашаштыже ятыр ситыдымаш-шамычат улыт. Ятыр комсомолец - шамыч пашаште огыт участвоватле. „Тумер Нур" колхоз пеленсе первичный комсомольский организацийын комсомолецше Любимов шурно погаш тӱҥалмешке, 5 трудодням гына ыштен а Петухов гын йӧршынат пашашке коштын огыл. Организацийын секретарьже Д. Рыбаков йолташ нунылан нимогай мерымат ыштен огыл.

Конференцийыште калык образований пашалан вниманий кугун ойыралте. Район мучко кодшо тунемме ийыште 357 второгодник лийын. 101 йоча шыже испытанийым кучен кертын огыл. У унемме ийлан ямдылалтмаште ВЛКСМ райком шагал полшен. Садланак вет район мучко 20 йоча тунемде илат.

РОНО-н инспекторжо Маталева йолташ учитель-шамыч дене нимогай пашамат ыштыдымылан райкомолым чот вурсыш. Школлаште ученик-шамыч учительышт дене грубитлат да молат.

Делегат-шамыч первичный организацийлаште пашам перестроитлаш требоватлышт. Отчетно-сайлымаш погынымашым эртарыме жапыште 3 первичный организаций шаланен да 10 организаций шаланымашке шуын. 37 организацийын пашажым отчетно-сайлымаш погынымаш начарлан шотлен. ВЛКСМ ЦК XI пленумын пунчалже негызеш паша шагал перестроитлалтын. Актив дене кыл кучымаш уке. Райком секретарь Солдатов йолташ верлаште йӧршын лийын огыл. Бюрон посна членже-шамыч (Смышляев, Кузнецов молат) пашам начар ыштеныт.

Трудовой дисциплиным пеҥгыдемдыме шотыштат ВЛКСМ райком нимомат ыштен огыл, а райком пашаеҥ-шамыч шкеак пудыртылаш полшеныт.

Конференций райкомолын пашажым начарлан шотлен да пленум член-шамычым сайлен. Пленум член кокла гыч 24 еҥже первый гана сайлалтыныт. 29 еҥ пленум член гыч 17 еҥже ӱдыр.

Пленумын первый организационный заседанийыштыже 7 еҥ дене бюрым сайлыме. ВЛКСМ райком секретарьлан Конганурский неполный средний школын учительницыже В. М Смоленцева йолташ сайлалтын.

Ф. Бахтин.

КОНФЕРЕНЦИЙ КӰКШӦ ИДЕЙНО-ПОЛИТИЧЕСКИЙ УРОВЕНЕШ ЭРТЕН

Пектубаевский районысо комсомолын районный конференцийже 15 сентябрьыште эртыш. ВЛКСМ райкомын пашаже нерген отчетный докладым ВЛКСМ райкомын секретарь обязанностьшым шуктышо И. Логинов йолташ ыштен. Доклад почеш кумда прений шарлыш. Прениеыште 14 еҥ выступатлен. Нуно районысо комсомолец-шамыч ончылан ятыр конкретный задача - шамычым шынденыт.

Отчетный периодышто ВЛКСМ райком шке пашажым ятыр перестроитлен. Комсомолец - шамыч озанлык ден политический пашаште активно участвоватленыт. Местный Советлашке сайлыме годым 565 комсомолец участкылаште кӱрылтде пашам ыштеныт.

Отчетный периодышто район мучко Ленинско-Сталинский комсомол членыш 752 еҥым, пионерыш 616 еҥым приниматлыме. 29 первичный комсомольский организацийым угыч почмо, 75 комсомолец-шамыч руководящий пашаште ыштат.

Комсомолец-шамыч колхозный водоемым ыштымаште, кол озанлыкым организоватлымаште начарын огыл участвоватленыт. Район мучко 91 водоемым ыштыме. 5 колхозышто кол пӱя уло.

Сай паша дене пырля райкомолын ятыр ситыдымашыже-шамычым делегат шамыч чот критиковатлышт. Райкомол первичный организаций - шамыч ден кӱлеш семын вуйлатен огыл. Союзный пашашке активым начар шупшын. Садланак „Маяк" (секретарь Гусева). „Борец" (секретарь Соколов) да моло колхозла пеленсе первичный организаций-шамыч озанлык да политический пашаште начарын участвоватленыт. „Маяк" колхоз пеленсе первичный комсомольский организацийысе комсомолец-шамыч ВКП(б) историйым огыт тунем. Йӱмаш факт уло. Ончычсо ВЛКСМ райком секретарь Загайнов йолташ „Маяк" колхозысо комсомольский организацийыш ятыр гана миен гынат, пашам саемдаш полшен огыл.

Районышто оборонно-физкультурный пашамат мокташ ок лий. Добровольный организаций-шамыч пашам пеш начарын ыштат. Районышто чылаже 915 комсомолец уло гын, Осоавиахим членлан 315 еҥ веле шогат. Ӱдыр-шамыч коклаште паша начар ышталтын. Беседа,лекций-шамыч случай гыч случайыш веле эртаралтыт. Ятыр комсомолецын ватышт шымакш дене коштыт. Пытартыш жапыште шымакшын зиянже нерген умылтарымаш лийын огыл.

Посна комсомолец-шамыч СССР Верховный Совет Президиумын 26 июньышто лукмо Указшым пудыртеныт. Район мучко 11 комсомолецым судитлыме да комсомол радам гыч лукмо.

ВЛКСМ райком ВКП(б) историйым самостоятельно тунемше-шамычлан полышым шагал пуэн. Садланак вет район мучко ВКП(б) историйым 205 комсомолец гына тунемыт. Ятыр комсомолецын учебникыштат уке. Посна первичный комсомольский организацийын секретарьышт активыстлан шотлалтыт, но партий историйым алят огыт тунем. Мутлан: Новоселова (райсовет исполком), Москвин („Чирки"), Лебедев (РОНО) да молат.

ВЛКСМ райкомын отчетный докладшым чыла могырымат чот обсуждатлымек, конференций ВЛКСМ райкомын пашажым удовлетворительныйлан шотлыш.

П. Клюкин.

Оршанский районысо комсомолын конференцийыштыже участвоватлыше первичный организаций-шамычын угыч сайлыме секретарьышт. Фото М. Чуршуковын.

ВОСПИТАТЕЛЬНЫЙ ПАШАМ КӰЛЕШ КӰКШЫТЫШКӦ

Йошкар-Олинский районысо комсомолын XVIII конференцийже 17 — 18 сентябрьыште эртыш.

Конференцийыште ВЛКСМ ЦК-н инструкторжо Бенштейн, ВЛКСМ Обкомын секретарьже Щербаков йолташ-шамыч лийыныт.

ВЛКСМ райком секретарь П. Калашников йолташын отчетшо гыч палэ: отчетный периодышто великий партийлан мучашдымешлан преданный улшо лу дене у комсомольский кадр-шамычым руководящий пашашке выдвигатлыме. Нуно шке участкыштышт пашам честно ыштен толыт.

Медведевский неполный средний школын директоржылан комсомолец Н. Н. Садов йолташ выдвигатлалтын. Тиде школа район ончылно ончылно улеш. Тыгак Зайцев йолташ райсберкассын заведующийжылан, Шеин йолташ трактористлан ыштат.

Посна колхозный комсомольский организаций-шамыч шурно погымаште стахановский пашан образецшым ончыктеныт. Сталин лӱмеш, „Двигатель революций" да моло колхозла пеленсе комсомольский организацийласе комсомолец-шамыч колхозник-шамычлан примерым ончыктеныт. „Рвезе Коммунар" колхоз пеленсе комсомольский организаций 60 тонн силосым ямдылен. Комсомолец-шамыч водоем ыштымаште кугун полшеныт.

Но пашаште ситыдымаш-шамычат ятыр уледат. Посна комсомолец-шамычым сайын изучатлен шуктыде ответственный пашашке выдвигатленыт. Демагатов йолташым Куярский канаме пӧртын коммерческий директоржылан выдвигатлыме. Тудо канышыше шамычым продукций дене обеспечитлыме олмеш, йӱын гына коштын. Тыгай случай вес вереат лийын.

Трактористка - шамычым ямдылымаш шотышто райкомол пашам пеш начарын ыштен. 1939 ийыште 22 да 1940 ийыште — 12 трактористкым веле ямдылыме.

Ӱдыр-шамыч кокла гыч комсомол радамышке шупшмо шотыштат паша саяк огыл. Комсомолыш угыч пуртымо 1533 еҥ гыч 534 еҥже гына ӱдыр. Отчетный периодышто колхозный молодежь кокла гыч 337 еҥым веле пуртымо. 175 колхоз гыч 74 колхозышто гына первичный комсомольский организаций уло.

ВЛКСМ райкомын ожнысо секретарьже Богомолов йолташ комсомол радамыш шупшашлан шкаланже поснак ик сельсоветым налынат, молодежьлан нимом умылтарыдеак вигак комсомолыш пурташ тыршен. Лу еҥлан шкеак рекомендацийым пуэн. Но тудын „вербоватлыме" еҥышт кокла гыч 6 еҥже таче мартенат комсомольский билетшым огыт нал.

Комсомолец-шамыч был шотышто пужленыт. „Пӱкшерме", „Шытыше", да моло колхозласе комсомольский организацийыште тидланак ятыр еҥым комсомол радам гыч лукмо. Отчетный периодышто чылаже 81 комсомолецым исключитлыме. Комсомольский погынымаш комсомолец-шамычым воспитатлымаште кугу рольым налын шогышаш, но ятыр комсомольский организаций-шамыч тидым умлен огытыл. „У паша" колхозышто комсомольский погынымаш пешак шуэн да ямдылалтде эрта.

ВКП(б) историйым южо комсомолец - шамыч огыт тунем. Короткова („Поланур"колхоз гыч) „ВКП(б) историй краткий курсышто" кунар глава улмымат огеш шинче. Тудын деч йодыныт гын,тудо „25 глава уло",— манын вашмутым пуэн.

Антирелигиозный пропаганда пашам нимолан йӧрдымын шындыме. Садланак вет комсомолка Тихомирова кажне эрдене да кастене „юмылан" кумалеш.

Ежовский селаште часовням библиотекышке савырыме, но ялысе еҥ-шамыч тушко кумалаш коштыт. Тӱрлӧ жертвым кондат, библиотекысе пашаеҥ-шамыч Павловская ден Зайцева йолташмыт тиде шотышто решительно кучедалаш улыт ыле, но нуно вес семын ыштеныт: кондымо ӱзгарым шкаланышт веле погеныт.

Тыгак комсомольский озанлык саемдыме ден членский взнос окса погымаштат пашам начарын ыштыме.

Ниве ситыдымаш - шамычым конференцийышке выступатлыше делегат-шамыч у состав деч корандаш требоватлышт.

Мих. Толстухин.

ПРИЗЫВ ТӰҤАЛЫН

15 сентябрь. Эрдел гыч шыже мардеж пуа. Йошкар-Олинский военный городокышко призывник-шамыч кумыл йӧлтын погынат.

Военный городок призывлан ончылгочак ямдылалтын. Городок ӱмбалнысе йошкар флаг-шамыч пайрем тӱсым пуат. Зданий-шамыч вождь-шамычын портретышт дене, куатан Йошкар Армий ден Военно-Морской Флотын командирже-шамычын портретышт дене сылнештаралтынат.

Таче призыв тӱҥалеш. Призывной пункт призывник-шамыч дене темын. Нуно шке коклаштышт призывлан ямдылалтмышт нерген мутланат.

8 шагат шумеке, военком Баронов йолташ митингым почеш. Мут ВКП(б) горкомын военный отделжым вуйлатыше Никитин йолташлан пуалтеш.

— Советский молодежын кужун вучымо кечыже— Йошкар Армий ден Военно-Морской Флотыш призыватлыме кече толын шуын,—ойла докладчик.—Таче Йошкар Армий ден Флоту, достойный пополненийым налеш.

Умбакыже докладчик армий ден флотым калыкын йӧратымыже нерген ойла. Кунам докладчик призывник-шамычын эн лишыл друг, вождь да учитель Сталин йолташ лӱмеш лозунгым каласа, тунам залыште оркестр „Интернационалым" торжественно шокта.

Призывной комиссий пашажым тӱҥалын. Икте почеш весе комиссийыш пурат. Нуно йӧратыме Йошкар Армий ден Флотыш каяш путевкым налнешт. Врач-шамыч кажныштым чот ончат, нунын ден мутланат, вара „годен" шокта. Призывник шамыч шке куанымыштым ойлат.

— Мыйым артиллерийыш нальыч, — ойла призывной комиссий гыч лекмекше, Марпединститутын студентше В. Регельский йолташ.

Ленинский уголокышто гармонь, гитара йӱк шокта. Шашка, шахмат дене модыт.

Тений призыв поснак сайын эрта. Йошкар Армий ден Военно-Морской Флот чапле пополненийым налеш.

Йошкар-Оласе городской призывной комиссийыште. Снимкыште: врач призывник Кирилин йолташын тазалыкшым онча.
Фото М. Чуршуковын.

Районный призывной пунктышто

Призывной пункт тений поснак моторын сӧрастаралтын. Пырдыжыште плакат, лозунг, партий ден правительствын руководительже шамычын портретышт, Йошкар Армий ден Военно-Морской Флотын первый воинжын — И. В. Сталин йолташын портретше поснак моторын сӧрастаралтын.

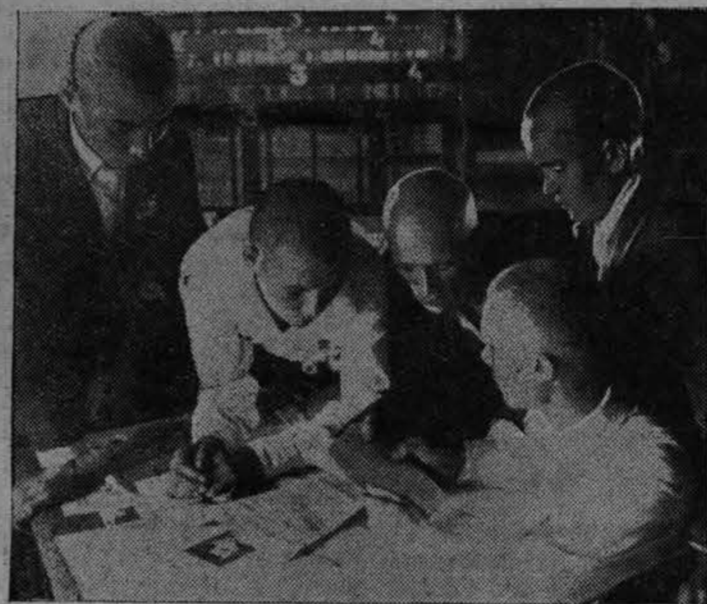
Жап 8 шагат. Йошкар-Олинский районный военный комиссар М. А. Зайцев йолташ призывной комиссийын пашажым тӱҥалмылан увертара. Икте почеш весе призывник-шамыч призывной пунктышко пурат.

Вот призывной пунктышко Митькинский лесопунктын лесорубшо Х. Шарипов йолташ пура. Тудо призывлан ончылгочак ямдылалтын. Таза кап-кылже, оҥысо ныл оборонный значокшо тидын нерген раш ойлат. Призывной комиссий тудым Военно-Морской Флотышко зачислятлыш. Вара Медведевский МТС-ын трактористше Н. С. Суворов йолташ пурыш. „Тыйым бронетанковый частьыш налына",—манмым тудо кугу куанымаш дене вашлие.

Тиде жапыште моло допризывник-шамыч каныме комнатыште биллиард, шахмат да шашка дене модыныт. Тыштак свежий газета ден журнал-шамыч улыт. Фотовыставка ден колхоз-шамычын достиженийыштым ончыктышо выставкым организоватлыме. Волейбольный площадкыште волейбол дене модыт. Призывной пунктышто тыгак буфетым организоватлыме. Тушто тамлын кочкаш-йӱаш чыла уло: печенье, пряник, колбаса, чай, ситро да молат.

Призывной комиссийын паша ыштыме жапыштыже оборонный значок-шамычлан нормым сдатлымашым организоватлыме. Кече еда пырдыж газета лектеш. Международный положений нерген лекций лудалтеш.

Ив. Литвин.

Йошкар-Олинский районный призывной пунктышто пырдыж газета редколлегийын членже-шамыч газетым лукмышт годым.
Фото М. Чуршуковын.

Молодежь йывыртен кая

Сотнур 15 сентябрь эр. Районный призывной пунктыш толшо призывник-шамычын сылне мурышт мӱндӱркӧ шергылтеш. Южышт колхозышто пашам стахановски ыштымышт нерген, Йошкар Армийыш каяш ямде улмышт нерген шке коклаштышт кутырат. Куанымашлан мучаш уке.

8 шагат жап шумеке, комиссий шке пашажым тӱҥале. Икте почеш весе комиссийыш пурен лектыт. Нуным йолташышт авырен шогалын йодыштыт. Теве „У аз'ал" колхозын членже Аканаев йолташ лекте. Йолташыже-шамычлан куанен каласыш:

— Мыйым стрелковый частьыш нальыч. Чапаев йолташым РККА Военно-Воздушный Флотыш нальыныт. Вет тудо тидлан шукерсек ямдылалтын. Капкыл пеҥгыде. 5 оборонный значокшо оҥжым сӧрастарат.

Колхозный молодежь Йошкар Армий ден Военно-Морской Флот радамыш йывыртен кая. Тенийсе у пополнений — тушманлан эшеат шучко вий.

И. Иванов.

Родинам аралаш тӱҥалеш

Военкомат пеленсе Ленинский комнатыште але шып. Жап 6 шагатат 30 минут. Теве ик призывник толын пурыш, тудын почеш весе, кумышо. Тыге 20 минут жапыште шукын погыныныт.

Тиде жапыште регистратор лектын шогале, призывник-шамычын фамилийыштым лудын лектат, комиссийыш пураш кӱштыш. Эн первоак Ефремов йолташын фамилийже лекте. Тудо комиссий ончыко пурен шогалын, врач-шамычлан шке тазалыкшым ончыкта.

— Моч коршта? — йодо врач.

— Нимат ок коршто! — тудо шыргыжалын пелештыш.

Варажым военком деке савырнен рыҥ шогале.

—Ефремов йолташ, —мане военком, — тыйым НКВД войскаш налына.

Тыге В. И. Ефремов йолташ 15 сентябрьыште эн первояк призыватлалте. Тудо шукертак армийыш каяш шонен коштын, ынде шке шонымашыже шуо.

Ефремов йолташ ачаж деч 2 тылзаш тулыкеш кодын. Йошкар-Олинский детдомышто воспитатлалтын. 7 классым тунем пытарымек, пашаш пурен.

Кызыт тудо мебельный фабрикыште бухгалтерын помощникшылан ышта, шке пашажым честно, добросовестно шукта. Ефремов йолташ 1938 ий гыч комсомол радамыште шога. Тудо общественно- политический илышыште активно участвоватла. Шке политический шинчымашыжым нӧлтен, Йошкар Армий радамыш сайын ямдылалт кая. Родинам тудо ӱшанлын аралаш тӱҥалеш.

Борис Эчей.

В. Г. БЕЛИНСКИЙ ВОСПИТАНИЙ НЕРГЕН

Виссарион Григорьевич Белинскийын литературно-критический наследствыштыже кушкын шогышо поколенийым воспитатлыме нерген статьяже да ойлымыжо-шамыч кугу верым налын шогат. Великий критик-просветитель Российысе колаш шушо крепостной стройын кеч могай могыржым ынже нал, тудын эн волгыдо шонымашыже просвещений да воспитаний дене ваштталтде кылдалтын. Нунын виянгмашышт дене тудо ончыклык нерген эн чапле шонымашыжым кылден.

Исторический прогрессын торжествожлан ӱшанен, Белинский молодежь ӱмбак йӧратымаш да ӱшанлык дене ончен.

„Самырык поколений-шамыч,—возен тудо,—кызытсе жапын унашт да кодшо поколений деч наследствий семын налме, нунын кызытсышт улшо, ончыклыкын озашт. Кызытсе лийшашлык, ончыклыкын зародышыжо семын, тошто идейым вашталташ ямде улшо у идей улеш. Тиде человечествын каймаш ден процесс условийже улеш".

Ончыклыкын деятельже лийшашлан, йоча-шамыч тыршен да правильно воспитатлалтшаш улыт. Воспитаний, палемда Белинский, кугу паша: тудын дене айдемын пӱрымашыже решатлалтеш.Йоҥлыш воспитатлымаш йоча-шамычлан да обществолан тӧрлаташ лийдыме энгекым ыштен кертеш.

„Воспитаний! Тудо чыла вереат, кушко ида ончо, да тудо нигуштат уке, — шыдыж дене критик ойла, — кушко ида ончо. Конечно, те тудым обществын чыла слойлаштыжат ужын кертыда, эн кӱшыл гыч эн ӱлыл марте, но пеш шуэн, общий правило-шамыч гыч исключений семын. Белинский ача ден ава нерген тиде мутын истинный смыслыштыже шонен. Нуно шке шочшыштым шонымашын требованийже почеш йӧратен да воспитатлен кертышт.

Царский Российын моткоч шенгелан кодмашыжым да тудын ппалдымылык причинжын ӱчашыдыме выражениймже улшо представлений ден привычкын аҥшыр кругшым ача-ава-шамычын традиций почел шке шочшыштлан пижыктылаш тӧчымышт ваштареш Белинский решительно выступатлен.

„Пӱртӱсын законжо да духшо ваштареш,—возен Белинский,—виянгше личностьын условийже-шамыч ваштареш, шочшыжо-шамыч шке шинчашт дене огыл, а тудын шинчаже дене ончышт, манын ача ыштынеже: ача-ава-шамычын властьышт ваштареш шогалме семын, эргылык пагалымашым пудыртылмаш семын, ушын чыла самостоятельностьшым, волян чыла самостоятельностьшым нунын кӧргыштышт поктылыт да пуштыт, — йорло йоча-шамыч тидын годым умшаштымат почаш огыт тошт, нунын кӧргыштышт энергий, воля, характер, илыш пушталтеш, нуно почтительный статуй гына лийыт, рабский порок—чоялык, ондалымаш, йышт ыштылмаш дене локтылалтыт—шойыштыт, савырнышт лектыт..."

Тыгай „воспитаний" годым эрге-шамычлан ачаштын порокышт приививатлалтеш. „Да разве тиде чынжымак огеш лий мо?—йодеш Белинский.—Лихоимство да казнокрадствыште вожаҥше шоҥго под'ячий разве шке ача-ава званийжым первый да священный долгшым—шке чот йӧратыме эргыжлан шакше ремесложым пуаш шынден огыл?". А тидын годым ӱдыр-шамычлан наследствий шот дене ӱдрамашын правадыме, тюремный положений кусна, кудын дене мом шонет тудым ышташ лиеш.

Шучко николаевский жапыште господствоватлыше воспитанийлан ваштареш Белинский разумный воспитанийым, йоча-шамычым айдемын чын илышыжын эрык корнышкыжо лукташ полшышо воспитанийым шынден. Туге гынат, палемдаш кӱлеш, тиде требований-шамычым кузе практически шукташлан корным Белинский ик ганаштак муын огыл.

Шиллерын романтический философийже дене увлекатлалтмыже годым (1834—1835 ийлаште), йоча-шамычым у семын воспитатлымаште художественный литература тӱҥ средство лийшаш, манын тудо шонен. „Изи годым, —возен тудо, — фантазий преобладатлыше способность да вуйын вийже, йочан духшо да тудын йырысе действительность мирын первый йолташыже. Йоча выводым, доказательством да логический последовательностьым огеш йод: тудлан образ, чия, йӱк кӱлеш. Йоча идейым огеш йӧрате: тудлан история, повесть, йомак, ойлымаш-шамыч кӱлыт. Ончалза, йочан чыла франтастический деке сгремленийже могай виян, колышо, волшебник, шинчаш коймаш нерген ойлымашым кузе нуно йӧратен колыштыт",

Шкенжын творческий виянгмашыжын вес этапыштыже. Фихтен да утларакшым Гегельын последовательже лийын, Белинский литературно-эстетический воспитанийым утыж дене аклымаш гыч отказатлалтеш. Воспитанийын тӱҥ средствожлан идеалистический чиялтыме моральым шотла.

„Нравственный сознанийын принципше, 1836 ийыште Белинский ойлен, кажне еҥын природыштыжо келгын возын, но тиде сознанийын виянгмашыже тудлан шканжат, посна налмеке, лийын огеш керт: тудо ӧрдыж гыч шӱкалмаш ден тарватылмашым йодеш, а ниге шӱкалмаш ден тарватылмашыже еҥ-шамычым вашваш кылден шогышо симпатий гыч да нунын коклаcе ваш келшымаш гыч лектеш." Кушкын шогышо поколений шотышто тиде симпатийын проводникше ача-ава-шамыч, еш лийшаш улыт.

„... Ача-ава-шамыч, лач ача-ава-шамыч ӱмбалнак,—ойлен Белинский, — шке йочаштым айдемым ыштышаш священный обязанность кия; учебный заведений-шамычын обязанностьышт — нуным ученыйым, гражданиным, государствын чыла ступеньыштыжат тудын членжым ышташ. Кӧ ондакак айдеме лийын огыл гын, тудо начар гражданин..."

„Айдемым воспитатлымаш" понятийыш Белинскийын могай

(Умбакыже 4-ше стр.)

45

КУДЫМШО ОБЛАСТНОЙ МОПР КОНФЕРЕНЦИЙ

14 сентябрьыште ял озанлык техникумын актовый залешыже кудымшо Областной МОПР конференций почылтын. Туштo чылаже 40 еҥ участвоватлен.

Конференций МОПР Обком председатель Афанасьева йолташын отчетшым да ревизионный комиссий председатель Иванов йолташын докладшым колыштын.

МОПР организаций шамыч отчетный периодышто пашам ятыр ыштеныт. 1939 ийыште МОПР организаций-шамычын вийышт дене 1.310 беседым, 650 докладым эртарыме. Областной комитет пелен лекторский бюром организоватлыме.

Мопровский организаций отчетный периодышто 9.318 еҥлан кушкын. Масса коклаште брошюра - шамычым шарымаш вияҥын. Но туге гынат, пашаште але ятыр ситыдымаш - шамыч улыт. Финансовый план квартал гыч кварталыш огеш темалт.

Мопровский пашаште комсомолец - шамычат шагал участвоватлат. ВЛКСМ Обком тиде серьезный пашашке вниманийым шагал ойырен. Республика мучко 5.296 комсомолец веле МОПР член улыт.

Умбакшым комсомолец-шамыч МОПР пашаште активно участвоватлышаш улыт. Молодежь коклаште интернациональный связым пеҥгыдемден, вес эллаcе революционер - шамычлан морально да материально полшен шогыман.

Борис Эчей.

„Кугу-Шале" колхоз кушкеш

Сталинский Конституцийын кечыже йымалне Марийский республикысе колхоз-шамыч ий гыч ийыш улаҥын кушкыт. Моркинский район „Кугу Шале" колхоз 1931 ийыште организоватлалтын. Пытартыш ийлаште колхоз ятыр кушкын. 6 кинде склад, пожарный сарай, 2 леведышан идым, имне ден ушкал вӱта, у колхоз правлений пӧрт колхозым сӧрастарат.

Колхозын мӱкш отарже, кум фермыже уло. Молочно-товарный ферма деч тений 8.700 литыр утла шӧрым, 248 килограмм ӱйым налме. Ферма-шамычлан 25 тонн силосым да 140 тонн веточный кормым ямдылыме. Вольык - шамычлан вӱтамат шокшемтыме.

Колхоз тений кӱкшӧ шурно лектышым налын. Ынде „Кугу-Шале" колхоз член-шамыч зажиточно да культурно илат. Нунын икшывышт средний ден неполный средний да начальный школлаште тунемыт. Тений чылаже 65 йоча тунемеш.

Ожно пичкемыш ял улшо Кугу-Шале районышто ик ончыл колхозлык ялыш савырнен.

Сергей Эчан.

БЕСЕДЫМ ЭРТАРА

Ляж-Вершинятский сельсовет (Куженерский район) кӧргыштӧ трахомотозный сестралан И. Майкова йолташ ышта.

Тудо тышке толмекыжак, пашажым перестроитлен. Масса коклаште трахом да моло осал чер нергенат беседым эртарен.

Майкова йолташ „Нолькӱ" да Киров лӱмеш колхозлашке черле-шамычым эмлаш, нувылан умылтараш кече еда коштеш.

Тудо шке пашажым честно шуктен шога. Садлан масса тудым йӧрата, пашажым акла.

И. Иванов.

Чапле кормым ямдылат

Теле жаплан вольыклан ситышын кормым ямдылыш верч кучедалмаш Сернурский район Мустаевский сельсоветысе колхозлаште кумдан шарлен. Тиде пашаште посна комсомолец-шамыч сай примерым ончыктеныт.

Теве „Мустай" колхоз 25 тонн силосым до 10 тонн веточный кормым ямдылен. Тыгак „Лужала" колхоз—15 тонн, Горький лӱмеш колхоз—20 тонн да „Олманур" колхоз 10 тонн силосым оптеныт.

Сельсовет мучко чылаже 120 тонн силосым оптымо, 90 тонн веточный кормым ямдылыме. Тиде паша кызытат каен шога.

В. Дмитриев.

* * *

Куженерский район Киров лӱмеш колхоз шукерте огыл 15 тонн силосым оптен ыле. Кызыт адак 12 тонн силосым оптыш. Ынде колхоз фермысе вольыклан корма ситышын уло.

Д. Кориш.

Примерный письмоносец

Кожлаерский почтовый агентствыште (Моркинский район) письмоносецлан комсомолец А. Павлов йолташ ышта. Тудо колхозник-шамычлан газетым, журналым да письма - шамычым шке жапыштыже конден пуа.

Тений Павлов йолташ периодический печатьым масса коклашке кумдан шараш пижын. 34 экземпляр „Рвезе Коммунист", 41 экземпляр „Марий Коммун", 10 экземпляр „Марийская Правда" да 141 экземпляр районный газета-шамычлан подпискым поген.

Павлов йолташын пашам сайын ыштымыжлан Моркинский союзпечать 95 теҥге окса дене премироватлен.

А. Сергеев.

Физкультура ден спорт

Кеҥеж сезоным петырымаш

14 — 15 сентябрьыште „Медик" стадионышто кеҥеж спортивный сезоным петырымаш лийын. Соревнованийыште 6 команда участвоватленыт.

100 метрыш куржмаште динамовец Фаворский ден спартаковец Ушаков сай результатым ончыктеныт. Нунын жапышт 12,2 секунд. Ӱдыр-шамыч кокла гыч тиде дистанцийыште сай результатым спартаковец Золина ончыктен (15,2 секунд). 500 метрым Максимова йолташ („Учитель") 1 минутат 34,4 секундышто куржын. Динамовец Силов йолташ 1.500 метр дистанцийым 4 минутат 35,4 секундышто куржын, эн сай результатым ончыктен. Швецкий эстафетыште первый верыш „Учитель" команда лектын.

Эн торашке динамовец Шитухин ден Павлова йолташ - шамыч тӧрштеныт. Кӱкшытыш тӧрштымаште Винокуров йолташ сай результатым ончыктен. Ядром кудалтымаште Шитухин ден Никулина („Динамо") йолташ-шамыч ончыко лектыныт. Пайдемиров йолташ гранатым 56,89 метр торашке кудалтен.

Соревнованийыште эн шуко очком „Учитель" обществын командыже налын. Кокымшо верыште — „Динамо" да кумшо верыште — „Спартак".

Ойлаш кӱлеш: соревнований активность деч посна эртен. Ял озанлык техникум ден Поволжский лесотехнический институт пеш шагал еҥым выставитленыт. Соревнованийыш участвоватлыше-шамыч чапле результатым ончыктен кертын огытыл.

Футбол дене шыже розыгрыш

15 сентябрьыште Йошкар-Олаште первенстволан футбол дене шыже розыгрыш тӱҥалын. Розыгрышыште „Динамо", „Спартак" „Учитель" да моло спортивный общество-шамычын командышт участвоватлат.

Розыгрышын первый кечыштыже „Динамо" стадионышто „Динамо" ден „Учитель" спортивный общество-шамычын юношеский командышт модыныт. Модмаште „Учитель" команда 0:6 счет дене модын колтен. „Динамо" ден „Лесосплав" общество-шамычын первый командыштын модмашышт динамовец-шамычын 13:0 счет дене сеҥымашышт дене пытен.

„Лесосплав" ден „Спартак" юношеский команда-шамыч „Лесосплав" обществын командым выставитлыдымыжлан лийын матч лийын огыл. „Лесосплавлан" пораженийым шотлымо.

17 сентябрьыште „Медик" стадионышто „Спартак" ден „Учитель" общество-шамычын командышт модыныт. Модмаш „Спартак" командылан пайдалын 2:0 счет дене пытен. Тиде кечылаште моло команда-шамыч модаш тӱҥалыт.

Л. Ивук.

Нормым сдатлат

Музыкально-театральный училищыште тунемше-шамыч оборонный значоклан нормым сдатлат. Теве тиде кечылаште 18 тунемше ВС значоклан да БГТО значоклан нормым сдатлышт.

Макс. Веденькин.

В. Г. БЕЛИНСКИЙ ВОСПИТАНИЙ НЕРГЕН

(МУЧАШ)

содержанийым пыштымыжым тышечат ужаш лиеш:

„Айдемылыкыште ме ик лицаште айдемылан кӱлмӧ духын чыла общий элементшым ушымашым умлена... Ме шонена—тиде кажне айдемын натурыжын келгылыкшылан да образований степеньжылан келшыше лийже, айдемын кеч могай чувствыжлан келшыше лийже."

Айдемым воспитатлыме шотышто тудын тыгай умлымашыжым ме вараракат ужына. Но нравственный воспитанийым эн ончылан шындаш шонымаш ӱшаныдымашым ыштен: тыгай воспитаний наука дене кылдалтын огыл да тиде сложный пашалан шагал ямдылалтше ача-ава ӱмбак чылтак пуалтын.

Идеализм деч отказатлалтын да материалист Фейербахын сторонникше лийын, Белинский йоча-шамычым воспитатлымаште наукым тӱҥ средстволан шотла. „Йоча-шамычым наука,— ойлен 1846 ийыште Белинский, да тудым постепенно, эркын, но эн чотшым чын изучатлымаш развиватлышаш..."

Туге гынат, ямдылалт шудымо йоча-шамычым наука деке савыраш огеш лий. „Ме шонена,— возен Белинский, — йочан пеш писе да кугу способностьшо улмо годымат шым ияш деч ончыч наукым туныкташ тӱҥалаш вашкыме огеш кӱл. Тыгай ийготан марте эн чотшым физический да нравственный воспитанийлан вниманийым ойырыман".

Физический воспитанийын задачышкыже тазалыкым, смелостьым, вийым да лывыргылыкым виянгдымаш пура. Тидлан лийын Белинский гимнастика да чын илыш образ дене пырля йоча - шамычын движенийыштлан кумда верым пуыо модышым кучылташ кӱшта. Йоча-шамыч тек модышт, лӱшкышт. Тидын годым вимогай грубость, подлость гына ынже лий, нуно жапыштыже да ситышын гына кочкышт, жапыштыже малаш возышт да ситышын малышт.

Белинскийлан ондаксырак нравственный воспитаний „йоча-шамычлан йокрокым гына ышташ полшышо" моральный правила да туныктымаш семын огыл, а кугу-шамычын примерышт семын коеш. Нуно йоча-шамычлан пеҥгыде, сай привичкым пушаш, нунын деч чыла йокрокым кораҥдыше да нунын кӧргыштӧ йӧратымашым виянгдыше, чын ыштымаш ден айдемылык привычкым пушаш.

Шым ий деч вара воспитаний наука дене кылдалтшаш. „Но вот йочалан шым ий, тудо ситышын писын лудеш. Мом вара тудлан лудаш? — йодеш Белинский да вашмутым пуа: ... Первый ийготан йоча - шамычлан лудашышт эн сай книгалан тыгай книга-шамыч лийын кертыт, кудо нуным тӱрысынек мланд дене, пӱртӱс дене да изишак историй дене знакомитлат. Нине книга-шамыч кернакак картинкан лийшаш, вет „наглядность" йоча виянгмашын основанийже лийшаш".

Белинскийлан эн чотшым илыше черта дене естественно-научный детский книга сӱретлалтын. Тудо шонен: — „Курыклам, теҥызлам, островлам, полуостровлам, минерал-шамычым, физический природысо тӱрлӧ чудесам, вараракшым растительный да, мучашыжлан, животный царствым изображатлыше картинкан книга-шамыч лийыт ыле гын, да нине книгалаште природын сылнылыкше да моло нергенат простой, фраз да кычкыралмаш деч посна умылтарыше текст лиеш ыле гын, нине предмет-шамыч чыланат шот дене веле огыл, а ученый степень денат изложитлыме лийыт ыле гын, текстыште нимогай система нергенат ик мутат огеш ойлалт: тыгай книгам кажне ача шке йочажлан налаш вашкышаш."

Белинскийын йоча - шамычым наука гоч воспитатлымаш планыштыже художественный, утларакшым классический литератур, верым муэш, но тудо требоватла: литература наука деч нигунарат ынже ойырлалт.

„Йоча-шамыч моткоч впечатлительный улыт,—возен тудо.—Тиде способностьышт гыч нунын утаралтмашышт да палымашышт зависитла. Изиж годым лудмо кеч могай вздорымат да тунам пеш келшышым айдеме шке ӱмыржӧ мучко шарна. Тышечын коеш: кунам йоча-шамычын шыште гай пушкыдо да впечатлительный, свежий, пустяк да вздор дене варналтдыме, нойыдымо, томитлалтдыме вуй торыкышт кӱлешан да дельный впечатлений-шамыч дене гына поя гын, йоча-шамычлан могай кугу пиал! Приятныйжат пайдале лийже манын, тиде воспитанийын ик эн тӱҥ заботыжо лийман".

Литературын рольжым кугун аклен, великий просветитель чыла образований пашам литературышко гына конден огыл. „Чыла тидын гыч осалымат ышташ лиеш,— возен тудо. — Лудаш йӧратымаш—йоча-шамычын пеш кумылло пашашт, но тудат нуным мечтатлаш туныктен, тунемшаш жапыштым шолыштын да осалымат ыштен кертеш. Нунын лудашышт тек посна жапышт лийже, лудмаш тек тунеммаш деч веле огыл, но модыш ден лӱшкымаш дечат жапым ынже нал. Чылаланат шке жапше лийман да пеҥгыде порядок чылалан чон лийман". Тыге, Белинский почеш, научный образований пашаште школьникын тӱҥ паша жапше, наукым преподаватлыше еҥ дене кутырашлан, классный занятийлан, наблюденийлан, опыт да практикылан посвятитлалтшаш.

Тиде йодыш дене тудо ойлен шуктен огыл. Жап шуде колымаш тудын шонымашыжым кӱрлын. В. Г. Белинскийын ойлен шуктыдымо шонымашыжым 1850—1860 ийласе ончыл педагогикын представительже-шамыч Добролюбов, Чернышевский да молат ятыр ойленыт. Тудын наследствожым эшеат келгын да кумдан советский педагог-шамыч дене ышталт шуктaлтеш.

Мемнан учительна, пионервожатыйна, йоча писательна-шамыч коммунизмым ончыкылык ыштыше - шамычым воспитатлыме шке кугу пашаштышт Белинскийын шке калыкшым да тудын самырык поколенийжым кугун йӧратыме келге шонымашыжым использоватлышаш улыт. **Н. Желваков.**

Отв. редакторын заместительже—*В. М. БОРИСОВ.*

Э1072. АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Пограничная, дом № 45. № телефона 1—36. 1-ая типография Маргосиздата.